

УДК 37.013.42:061.2-058.53”19/20”

МОЛОДІЖНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА В АСПЕКТІ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Євген Роздимаха

доктор філософії (PhD)

старший викладач кафедри педагогіки

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

м. Слов'янськ Донецької області, Україна

ORCID ID 0000-0002-0158-3207

yevhen.rozdymakha@gmail.com

Людмила Одерій

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри дошкільної освіти

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

м. Слов'янськ Донецької області, Україна

ORCID ID 0000-0001-7250-1339

lyudmila.oderiy@gmail.com

Анатолій Роздимаха

кандидат педагогічних наук, доцент

завідувач кафедри музики і хореографії

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

м. Слов'янськ Донецької області, Україна

ORCID ID 0000-0003-2399-5429

anatoly.rozdymakha@gmail.com

Анотація. Дослідження молодіжного середовища і формування розуміння соціокультурної специфіки сучасного суспільства є одним з актуальних завдань в системі педагогічної освіти. Для дослідження цього середовища авторами статті була проаналізована педагогічна специфіка розгортання і становлення процесів формування особистості в аспекті соціокультурної диференціації молоді. Аналіз молодіжного середовища в призмі педагогічного розуміння соціокультурного становлення особистості – мета статті. Формування розуміння молодіжного середовища і його структурних компонентів через розгортання соціокультурної проблематики розглядається як структуроване середовище і має розглядатися в педагогічній перспективі науковим суспільством як сучасна усталена педагогічна і соціальна проблема, з урахуванням інтенсивних процесів, що відбуваються в молодіжному середовищі сучасного соціуму.

Ключові слова: молодіжне середовище; педагогічне середовище; соціокультурний розвиток суспільства.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Реформування вітчизняної освіти, її переорієнтація на європейські стратегії та цінності, цілеспрямований рух до європейського освітнього середовища передбачає всебічне затвердження

у суспільному та індивідуальному бутті загальнолюдських цінностей та духовних, моральних і культурних засад життя українського народу. Молодіжне середовище і соціокультурне середовище сучасного суспільства є необхідними складниками сучасної загальної інформаційної культури особистості, вони стають важливими компонентами сучасних освітніх програм вищої школи.

Сучасний світ і розвиток України відзначається швидкими темпами інтеграційних процесів, розвиток сучасної української держави визначається інтенсивними процесами євроінтеграційних процесів. Молодіжне середовище в процесах інтеграції виступає одним з активних учасників через інтенсивні комунікаційні процеси, які відбуваються у молодіжному соціокультурному середовищі. Ці тенденції узгоджуються з європейськими рамковими документами та деклараціями. Важливість забезпечення соціальних прав і гарантій молоді визначено в чинній нормативно-правовій базі України. Аналіз змісту міжнародних документів: Європейська соціальна хартія (1996), державних документів: Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (2021), Законів України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993), Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 роки (2014) та інших дозволяє констатувати – державна молодіжна політика визначається як специфічний напрям діяльності держави та здійснюється в інтересах і сучасного молодіжного руху, і неформального молодіжного руху з метою збереження та розвитку молодіжного потенціалу й через це – забезпечення соціального відтворення, оновлення та прогресу суспільства. Розуміння суті молодіжних рухів і процесів стають важливою складовою продуктивної побудови взаємовідносин суспільства і молоді на сучасному етапі соціокультурного розвитку соціуму.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Для поглибленого розуміння процесів в середині молодіжного середовища, проблем комунікації і культури молоді, взаємин між собою і соціумом було проаналізовано питання молодіжного середовища як педагогічної проблеми в аспекті соціокультурного розвитку суспільства, сучасні наукові дослідження і досвід роботи і взаємодії соціуму і молодіжного середовища

Проблема молодіжного середовища, запиту і процеси в середині різних молодіжних утворень, а також напрямки взаємодії і співробітництва соціуму, держави і молоді розкриваються в міжнародних і вітчизняних правових документах. Аналіз змісту Європейської соціальної хартії (1996) дозволяє констатувати увагу європейських інституцій стосовно соціального розвитку молоді; Державні документи України, зокрема декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (2021) розкриває побудову

молодіжної політики на теренах України; Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» (1993), Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 роки (2014) та інші дозволяють зробити висновок про те, що державна політика стосовно молоді визначається молодіжною проблематикою і виходить з необхідності налагодження взаємодії держави, соціуму і молоді задля побудови продуктивної взаємодії і задля розвитку, збереження і відтворення правильних стратегій молодіжного середовища, забезпечення соціального відтворення, оновлення та прогресу суспільства.

Роль молоді в соціальному організмі соціуму, його структура, проблеми і виклики знайшли детальне відображення в науковій літературі. Зокрема дослідник В. Чопей (2010) зазначає, що молодь є специфічною спільнотою, тому що її риси і характеристики, на відміну від старшого покоління, знаходяться у процесі формування і становлення. Дослідник О. Тимохов (2015) зазначає, що потреба в самоідентифікації та самовираженні провокує часткову і певну відмову від уже оформлених моделей поведінки і створення нових конструктів у культурній і соціальній практиці. Цілісне розуміння суті, ролі і структури молодіжного руху в педагогічному контексті, на думку відомого українського вченого Ю. Поліщука (2006), залишається проблематичним через цілий ряд наявних протиріч, оскільки відсутнім часто залишається системний аналіз діяльності молодіжних об'єднань, їх оглядів і структури, і спрямованості соціалізації. В. Головенько (1997) тлумачить молодіжні рухи як своєрідну політичну систему, головне завдання якої – визначення та реалізація молодіжної політики суспільства. Відповідно до «Енциклопедії для фахівців соціальної сфери» (2013) за загальною редакцією професора І. Звереві соціальне середовище розглядається з детальним аналізом наявних особливостей і протиріч. В політичному аспекті молодіжні рухи розглядає М. Канавець (2009), і ним було запропоновано напрями взаємодії державної влади та місцевого самоврядування з молодіжними рухами різної направленості, поруч в дослідженні було виявлено можливі підходи стосовно впливу молодіжного руху на певні аспекти державної політики.

Роль інформаційного середовища і його вплив на молодіжне середовище розглядаються в дослідженнях в декількох аспектах. І. Червінська (2015) в своєму дослідженні вивчає комунікативно-інформаційний компонент молодіжних рухів, розглядає художні твори і продукцію мас-медіа задля соціальної діагностики. Цей аспект вважається продуктивним через поширене явище виявлення молодіжних рухів через художні твори. А. Бідняк (2010) зазначає, що соціум знаходиться у стані соціокультурної дезінтеграції, тобто

соціальні варіанти при тому, що часто старі норми і цінності часто не задовольняють нові виклики, і це проявляється як на макро-, так і на мікросоціальному рівнях організації соціуму. Поруч проходить заповнення соціального простору як девіантними, так і альтернативними цінностями, а також порушення чи ігнорування частиною людей наявних норм права та моралі. При цьому, як вказує К. Гайдукевич (2011), наявний несприятливий медійний і інформаційний ряд і клімат, що значно впливає на соціалізацію і виховання молоді.

Суперечливі моменти структури молодіжного середовища і шляхи вдосконалення молодіжних об'єднань також розглядаються в науковій літературі. На думку Т. Черкашиної (2016), молодіжні рухи є групами людей, що направлені на реалізацію спільних для її учасників цілей і форм активності, в яких проходить становлення особистостей, що належать до визначеного молодіжного руху. О. Корнієвський та В. Якушик (1997) вивчаючи молодіжні рухи визначили їх соціально-політичну складову, коли представники того чи іншого руху усвідомлюють власну специфічність і діють в своїх інтересах, і будують свою активність в ракурсі реалізації власних інтересів. Удосконалення діяльності виховних молодіжних об'єднань, розвиток представницьких структур молодіжної участі, відтворення ціннісного змісту молодіжного руху досліджено у дисертаційному дослідженні К. Плоского (2009) з вивченням суперечливої специфікації.

Стосовно вивчення субкультур як напрямку розвитку молодіжних рухів заслуговують уваги погляди вітчизняного вченого П. Артємова (2011). На думку дослідника субкультури поділяють у соціальному вимірі на формальні групи, де структура і діяльність організована і регламентована відповідно до визначених правил і цілей та неформальні об'єднання людей, в яких статус членів, його структура юридично неформлені. А. Лисенко (2015), досліджуючи молодіжні субкультури пише, що процеси наявні в їх середовищі показує і стан суспільства, тому що молодіжні субкультури є їх невідомою складовою. М. Шимановський (2014) визначив загальну логічну структуру неформальних рухів і субкультур та розробив педагогічні методики взаємодії з представниками визначених субкультур.

Для поглибленого розуміння суті молодіжних рухів, їх педагогічної специфіки, каналів комунікації і соціокультурного середовища вважаємо за необхідне вивчення структури молодіжного середовища в аспекті соціокультурного розвитку суспільства з використанням ракурсів вивчення, які були розроблені і досліджені в науковій літературі. А саме: роль молоді в соціальному організмі суспільства, структуру молодіжного середовища її

суперечності, ролі інформаційного середовища і його впливу на молодь і молодіжну субкультуру як альтернативний варіант розвитку молодіжних рухів.

Метою статті є вивчення структури і рушійних сил молодіжних рухів, аналіз процесів взаємодії молоді з соціумом, до якого вона входить.

Результати дослідження. Спираючись на наукові розвідки та сучасні наукові погляди і досвід вивчення молодіжного середовища молодіжну культуру необхідно вивчати як з позицій висвітлення ролі молоді в соціальному середовищі, так і з позицій висвітлення процесів, що проходять в її власному середовищі. Молодіжна культура відображає процеси, які відбуваються в українському суспільстві. Враховуючи динамічність молодіжного середовища, постійно змінюється і молодіжна культура, будучи одним з важливих джерел культурного оновлення всього суспільства. Слід зазначити, що молодіжна культура дуже сприйнятлива до загальнолюдських, морально-етичних питань, тому її практично у повному обсязі можна віднести до феноменів духовної культури молоді. Саме у цінностях та формах діяльності молоді відбувається зміна соціокультурних традицій та духовно-моральних цінностей.

Вивчення молодіжної субкультури дозволяє діагностувати проблеми та протиріччя входження молоді у соціокультурне середовище, соціально-активне життя, відстежувати динаміку розвитку і спрямованість життєвих стратегій молодого покоління, починаючи з позитивно-конструктивних до пасивних і негативних. Тому поняття субкультури набуло в українському суспільстві значного поширення і стосується професійних, вікових, національних, релігійних та інших прошарків і верст населення. На думку вітчизняного вченого П. Артѣмова (2011), субкультури поділяють за місцем у соціальній системі на: формальні – групи, структура і діяльність яких раціонально організовані відповідно до чітко визначених групових правил, цілей і рольових функцій; неформальні – самодіяльні об'єднання людей, статус, структура, функції яких юридично не оформлені. Тобто, формальні субкультури створені для певної соціальної діяльності, мають юридично визначений статус, нормативну базу існування, яка закріплює структуру, тип завдань, колективні й індивідуальні права та обов'язки, а неформальні такої регламентації позбавлені.

Сучасний стан розвитку українського суспільства, коли йде перехід від статичності до динаміки принципово змінює роль молоді в суспільстві. Саме динамічні суспільства відзначаються особливою цінністю молоді як фактора інноваційних змін. Молодь тому і є специфічною спільнотою, що її характеристики і риси, на відміну від представників старших поколінь, знаходяться у стані формування і становлення. Відповідно сутністю молоді та проявом її головної соціальної якості є не лише ступінь засвоєння суспільних

відносин, а й передусім найбільша у соціумі готовність до інноваційної діяльності (Чопей, 2010).

Молодіжне середовище в якості нової генерації зазвичай гостро відчуває необхідність змін у соціальній і особливо в культурній сферах. Потреба в самоідентифікації та самовираженні, на думку О. Тимохова (2015), провокує часткову відмову від уже сформованих стереотипів та формування нових концептів, насамперед у культурній, а відтак і соціальній практиці. Власне це і є одним з основних рушіїв невинності соціально-культурної еволюції суспільства. У зв'язку з цим і виникає таке поняття, як субкультура, що означає культурні зразки, які тісно пов'язані із загальною домінантною культурою і разом з тим відрізняються від неї своїми специфічними рисами.

Стосовно явища субкультури і виявлення суті соціально-педагогічного аспекту молодіжної культури свідчать, що по-перше, субкультура виникла в результаті диференціації загальної культури суспільства і є цілісним утворенням всередині панівної культури або саме субкультури породили домінуючу культуру; по-друге, існує внутрішній взаємозв'язок субкультур (між собою) і зовнішній (із загальною культурою), водночас, вони відрізняються як на внутрішньому, так і на зовнішньому рівнях; по-третє, субкультури є двигуном культурного поступу, сприяючи трансформаційним процесам у загальній культурі суспільства; таким чином, наукові розвідки дають підстави стверджувати існування складних взаємозв'язків у культурній системі суспільства та їхню взаємозумовленість, де субкультури виконують прогресивну функцію, сприяючи культурному розвитку (Лисенко, 2015).

Соціокультурне середовище в широкому розумінні, на думку І. Червінської (2015), – це сукупність культурних цінностей, загальноприйнятих норм, законів, правил, наукових даних і технологій, якими володіє соціум і людина в соціумі для ефективних дій і взаємодій з усіма компонентами свого життєвого середовища (маються на увазі природний, людський, техногенний, інформаційний компоненти).

Дослідження вітчизняних авторів свідчать про вкрай несприятливий духовно-культурний рівень передусім інформаційного, медійного простору, у якому здійснюється процес соціалізації підростаючого покоління в Україні. Як вказує К. Гайдукевич (2011), радіо й телепростір країни, розраховані на молодіжну аудиторію, обмежуються одноманітною низькопробною тематикою та художньою продукцією, що пропагує спирті напої, еротіку, розпусту, насильство, використовуючи емоційні можливості мистецтва для нав'язування стилю поведінки, що втілює всі вади суспільства споживання .

Без узагальнення особливостей функціонування культури молоді принципово неможливо здійснення профілактичних і корекційних заходів, спрямованих на зниження рівня девіантності поведінкових проявів представників молодіжної субкультури. Тому знання чинників виникнення і розвитку молодіжної субкультури може дозволити забезпечити гармонійний розвиток молоді в нових реаліях життя.

Проте цілісне розуміння ролі й суті молодіжного руху в соціально-педагогічному контексті, на думку відомого українського вченого Ю. Поліщука (2006), залишається проблематичним, оскільки відсутнім є системний аналіз діяльності молодіжних об'єднань, їхньої соціалізаційної та виховної спрямованості. Автор вважає, що вихід молодіжного руху на принципово новий рівень розвитку, початок його оформлення в повноцінний інститут соціалізації та соціального виховання гальмується низкою суперечностей, зокрема між: глобалізацією процесу соціалізації молодого покоління, загальноєвропейською тенденцією до уніфікації виховних орієнтирів і особливостями національних систем виховання та соціалізації, що протидіють культурологічній глобалізації; зростанням ролі молодіжного руху в житті суспільства та відсутністю науково-педагогічного осмислення цього важливого явища; необхідністю врахування впливу молодіжних об'єднань на процеси формування особистості й відсутністю досліджень національного молодіжного руху як інституту соціалізації та соціального виховання молодого покоління; необхідності залучення соціальних педагогів, соціальних працівників і практичних психологів до організації діяльності молодіжних об'єднань та їхньою реальною участю в ній.

Представники вітчизняної науки пропонують розглядати молодіжні рухи як різновид соціальної ініціативи та громадської активності, яка виконує низку функцій, серед яких однією з найважливіших є залучення молоді до суспільного життя, її соціалізації у складних соціальних процесах. Участь у організованій громадській діяльності дозволяє молодій людині відчувати себе частиною суспільства, де вона живе, усвідомити свої можливості та корисність своїх дій, а успішне становлення та розвиток молодіжного руху є гарантією розвитку здорового суспільства (Барабаш, 2005).

Фахівець у сфері вивчення молодіжної проблематики В. Головенько (1997) тлумачить молодіжні рухи як своєрідну політичну систему, головне завдання якої – визначення та реалізація молодіжної політики суспільства; на думку Т. Черкашиної (2016), молодіжні рухи – це форма організованої діяльності молоді, яка відображає активну соціальну позицію, що направлена на досягнення спільних цілей, задоволення спільних потреб, на захист, збереження, зміну або

зміцнення системи цінностей, відносин, що склалися між членами молодіжної групи, організації, спілки чи молодіжного об'єднання.

В цілому молодіжну культуру можна поділити як на молодіжні рухи, так і на субкультурну ініціативу. Стосовно вивчення субкультур в Україні, теоретичні засади вивчення молодіжних субкультур дозволило М. Шимановському (2014) визначити їх загальну логічну структуру та розробити відповідні педагогічні методики співпраці з представниками таких субкультур. Автор констатував, що недостатньо вивчені теоретичні засади дослідження самих субкультур, неповним є педагогічне трактування взаємодії з такими молодіжними об'єднаннями, практично відсутні дослідження певних субкультур. Молодіжні субкультури, на думку автора, є обов'язковою умовою існування будь-якого демократичного суспільства, атрибутом громадського суспільства; способом ідентифікації зі соціальним середовищем: із власною групою в субкультурі, системою субкультур, світом поза субкультурами; кожна субкультура має, притаманну тільки їй, особливу форму комунікації у власному субкультурному товаристві; субкультури розрізняються також і мірою та методами конфлікту чи співробітництва зі зовнішнім світом.

Періодизацію етапів становлення молодіжних громадських організацій в Україні у форматі розвитку молодіжного руху в межах дисертаційної роботи розглядала М. Орленко (2015). Молодь стрімко набуває усвідомлення важливості свого значення в суспільно-політичних процесах, формуючи численні молодіжні організації, рухи, групи опору й тиску, волонтерські рухи, патріотичні організації. Це, на думку авторки, відкриває нові можливості для активнішого залучення й використання конструктивного потенціалу політичної участі молодіжних рухів в сучасній Україні.

У дисертаційній роботі К. Плоского (2009) доведено, що становлення українського молодіжного руху на сьогодні має суперечливий характер та визначається такими основними завданнями його подальшого розвитку, як: удосконалення діяльності виховних молодіжних об'єднань; розвиток представницьких структур молодіжної участі; відтворення ціннісного змісту молодіжного руху. Автором обґрунтовано, що активізація участі молодіжного руху в процесі формування засад публічного управління в молодіжній сфері може відбуватися за умов: актуалізації за участю об'єднань молоді політичних чинників; розвитку ефективних механізмів участі молоді в процесі публічного обговорення та розробки молодіжної політики; становлення комунікативної сфери; запровадження за участю молодіжних організацій якісної, індивідуалізованої системи оцінки результативності молодіжної політики.

У дослідженні М. Канавця (2009) розглянуто наявні та запропоновано нові напрями і шляхи взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з молодіжним рухом, а також виявлено перспективні підходи щодо впливу молодіжного руху на формування та реалізацію державної політики. Автор вважає, що молодіжний рух є унікальним явищем, яке здатне не тільки спрямувати молоду людину, а й захистити її від безлічі негативних впливів різних інституцій суспільства, є інструментом впливу та захисту прав особистості, розвитку ініціативи й особливим інститутом соціалізації.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Проведений аналіз історичного розвитку молодіжного руху дозволяє стверджувати, що вони є тими соціальними структурами суспільства, завдяки існуванню яких регулюються стосунки молоді з державою, тому створюються сприйнятливі умови для соціального становлення та розвитку молоді і в її власних, і суспільних інтересах. Отже, ми визначаємо поняття «молодіжний рух» як форму організованої діяльності молоді, якій властиві відносна самостійність, специфічність та ефективність різних видів впливу на процес соціалізації і соціального виховання цієї категорії молоді щодо досягнення спільних цілей і зміцнення відносин між членами молодіжної групи. Доведено, що основними функціями, які виконують неформальні рухи молоді, є: комунікативна, коли встановлюється контакт і відбувається система взаємин серед учасників групи, спілкування виділяється в особливу самостійну пізнавально-творчу діяльність молодої людини, її намагання потрапити в середовище однодумців, де вона може бути особисто помітною, може задовольнити свої ціннісні орієнтації; компенсаторна, яка дозволяє висловити своє ставлення до навколишньої соціальної дійсності, забезпечує достатній ступінь самооцінки члена спільноти, після виходу з неформального руху більшість підлітків не „хворіють” юнацькими комплексами і за допомогою різноманітних інституційних форм інтегруються в суспільні відносини; солідаризаційна, яка забезпечує соціальну підтримку членів групи, де молодь конструює власне бачення життєвих ситуацій і вчиться поводитися в них; охоронна, спрямована на підтримку рівня ідентичності і захист своєї специфічності, можливість відчувати себе суб'єктом соціальної взаємодії.

До подальших напрямів наукових досліджень належить вивчення тенденцій посилення процесів інтернаціоналізації та інформатизації, пов'язаних з розгалуженням неформальних рухів та взаємодією їхніх учасників на міжнародній арені, мережевої співпраці, переходу діяльності від масовості до глобального характеру, що обумовлює необхідність організації взаємодії держав щодо формування конструктивних вимог та ідей уже в межах світового

співтовариства в питаннях молодіжної політики й соціального виховання, створення умов для можливості використання потенціалу неформальних рухів із суспільно корисною метою на глобальному, національному, регіональному й локальному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артёмов, П. М. (2011). Типологізація молодіжних субкультур: аналіз основних напрямків та нових засад. *Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства*, 2, 32–37.
2. Барабаш, В. В. (2005). *Інституціоналізація сучасного молодіжного руху України: тенденції та проблеми*. (Автореф. дис. канд. соціолог. наук). Харків, Україна: Нац. універ. внутрішніх справ.
3. Бідняк, А. Д. (2010). Девіантна поведінка молоді в українському суспільстві. https://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Pedagogika/67903.doc.htm.
4. Варяниця, Л. О. (2006). *Дитяча субкультура як фактор соціалізації молодшого школяра в навчально-виховному процесі*. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Луганськ, Україна: ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка».
5. Вербець, В. В. (2005). *Теоретико-методологічні засади формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді*. (Автореф. дис. д-ра. пед. наук). Київ, Україна: НПУ ім. М. П. Драгоманова.
6. Гайдукевич, К. А. (2011). *Морально-естетичні цінності в духовній культурі сучасної української молоді сім'ї*. (Автореф. дис. канд. культурології). Київ, Україна: Київ. нац. ун-т культури і мистецтв.
7. Головенько, В. А. (1997). *Український молодіжний рух у ХХ столітті (історико-політологічний аналіз основних періодів)*. Київ: А.Л.Д.
8. Долгая, Н. В. (2006). *Виховання духовності старшокласників засобами молодіжної музичної субкультури*. (Автореф. дис. канд. пед. наук). Херсон, Україна: Херсон. держ. ун-т.
9. *Енциклопедія для фахівців соціальної сфери*. (2013) – 2-ге видання (І. Д. Зверева та ін., Ред.). Київ, Сімферополь: Універсум.
10. Європейська соціальна хартія (переглянута): Хартія Ради Європи від 03.05.1996. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062
11. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 05.02.1993. № 2998-ХІІ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text>
12. Канавець, М. В. (2009). *Вплив молодіжного руху на формування та реалізацію державної політики України*. (Автореф. дис. канд. наук з державного управління). Київ, Україна: Нац. акад. держав. управління при президентові України.
13. Корнієвський, О. А., і Якушик, В. М. (1997). *Молодіжний рух та політичні об'єднання в сучасній Україні* : монографія. Київ: Київське братство.
14. Лисенко, Ю. О. (2015). Взаємодія субкультур у культурі суспільства : *Збірник наук. праць «Педагогіка та психологія»*, 48, 109–118.
15. Орленко, М. В. (2015). *Інституціоналізація молодіжних громадських організацій у сучасному політичному процесі України*. (Дис. канд. політичних наук). Миколаїв, Україна: Чорноморський держ. універ. ім. П. Могили.
16. Плоский, К. В. (2009). *Молодіжний громадський рух як чинник державотворення в Україні*. (Автореф. дис. канд. наук з державного управління). Київ, Україна: Нац. акад. держав. управління при президентові України.
17. Поліщук, Ю. Й. (2006). *Соціально-педагогічна діяльність сучасних громадських молодіжних об'єднань в Україні*. (Дис. д-ра пед. наук). Луганськ, Україна: ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка».

18. Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні: Верховна Рада України; Декларація від 27.04.21. № 2859-ХІІ
https://ips.ligazakon.net/document/view/t285900?an=2&ed=2021_04_27
19. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Проект концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 років. <http://www.mon.gov.ua/ua/prviddil/1312/1390288033/1414672797/>
20. Тимохов, О. В. (2015). Панорамне мислення, як дієвий інструмент у формуванні новітніх соціокультурних концептів. *Scientific Journal «ScienceRise»*, 12/1(17), 86–90.
21. Тюрменко, І. І. (2010). *Культурологія: теорія і історія культури* : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2010.
22. Червінська, І. О. (2015). Роль школи як сучасного соціокультурного центру у формуванні підростаючої особистості. *Гірська школа українських Карпат*, 12-13, 172–176.
23. Черкашина, Т. О. (2016). *Функціонування молодіжних рухів та організацій в умовах сучасного українського суспільства (на прикладі Херсонської області)*. (Дис. канд. соціол. наук). Харків, Україна: Харківський нац. універ. ім. В. Н. Каразіна.
24. Чопей, В. С. (2010). *Соціологічний портрет сучасного студента: основні тенденції розвитку*. (Автореф. дис. канд. соціол. наук). Київ, Україна: Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова.
25. Шимановський, М. М. (2014). Стрейджери – субкультура здорового способу життя. *Імідж сучасного педагога*, 8, 61–64.

YOUTH ENVIRONMENT AS A PEDAGOGICAL PROBLEM IN THE ASPECT OF SOCIO-CULTURAL DEVELOPMENT OF SOCIETY

Yevhen Rozdymakha

Doctor of Philosophy (PhD),
Senior Teacher of the Department of Pedagogy
SHEI “Donbas State Pedagogical University”,
Sloviansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0002-0158-3207
yevhen.rozdymakha@gmail.com

Lyudmila Oderiy

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Preschool Education
SHEI “Donbas State Pedagogical University”,
Sloviansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0001-7250-1339
lyudmila.oderiy@gmail.com

Anatoly Rozdymakha

Candidate of Pedagogical Sciences,
Head of the Department of Music and Choreography
SHEI “Donbas State Pedagogical University”,
Sloviansk, Ukraine
ORCID ID 0000-0003-2399-5429
anatoly.rozdymakha@gmail.com

Abstract. As a result of scientific research, it is found that informal movements of the youth as an object of socio-pedagogical study are characterized by their social content, set of relationships, behavior, and lifestyle. Due to the fact that they are out of the attention of social institutions (impossibility of self-realization in the family, school, higher educational institutions or public organizations), it is necessary to strengthen socio-pedagogical work with the members of informal movements, to establish mechanisms for their interaction with the society, in which informal youth not only undergoes socialization, but also attains self-realization.

Thus, we consider the socialization of young people in informal movements as a process of learning social experience, in which informal youth get self-improvement, revealing the specificity of values and lifestyles in society, selectively accepting into their system of behavior those norms that are accepted in society.

It is proved that the sociocultural environment of most informal movements is a complex and multilevel phenomenon. It can combine expressiveness, emotionality, bright creative style, and a certain social direction. Informal youth movements usually create their own environment, depending on the realization of their own interest, the object of attention, and analysis of the environment.

The peculiarities of designing a sociocultural environment in the informal movement are related to their cultural and mental interest and chosen activities, knowledge, and often creativity. Being within the group and moving in the direction of the desired socialization, each informal person in his or her activities in some way depends on the group and society.

The social here influences the cultural, directing it depending on the cultural specifics, the specifics of the mentality. The social in a way develops the cultural, and the cultural – the social.

Key words: youth environment; pedagogical environment; socio-cultural development of society.

REFERENCES

1. Artjomov, P. M. (2011). Typologhizacija molodizhnykh subkuljtur: analiz osnovnykh naprjamkiv ta novykh zasad [Typology of youth subcultures: analysis of main directions and new foundations]. *Sociologhija majbutnjogho: naukovyj zhurnal z problem sociologhiji molodi ta studentstva*, 2, 32–37 [in Ukrainian].
2. Barabash, V. V. (2005). *Instytucionalizacija suchasnogho molodizhnogho rukhu Ukrajiny: tendenciji ta problemy* (Avtoref. dys. kand. sociologh. nauk). [Institutionalization of the modern youth movement of Ukraine: trends and problems] (Thesis for a Degree Candidate of Sociological Sciences). Kharkiv, Ukrajina: Nac. univer. vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].
3. Bidnjak, A. D. (2010). Deviantna povedinka molodi v ukrajinsjkomu suspiljstvi [Deviant behavior of youth in Ukrainian society]. https://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Pedagogika/67903.doc.htm.
4. Varjanycja, L. O. (2006). *Dytjacha subkuljtura jak faktor socializaciji molodshogho shkoljara v navchaljno-vykhovnomu procesi* (Avtoref. dys. kand. ped. nauk). [Children's subculture as a factor in the socialization of younger schoolchildren in the educational process] (Thesis for a Degree Candidate of Pedagogical Sciences). Lughansjk, Ukrajina: DZ «Lughan. nac. un-t im. T. Gh. Shevchenka» [in Ukrainian].
5. Verbecj, V. V. (2005). *Teoretyko-metodologhichny zasady formuvannja dukhovno-tvorchogho potencialu studentsjkoji molodi* (Avtoref. dys. d-ra. ped. nauk). [Theoretical and methodological principles of formation of spiritual and creative potential of student youth] (Thesis for a Degree Doctor of Pedagogical Sciences). Kyjiv, Ukrajina: NPU im. M. P. Draghomanova [in Ukrainian].
6. Ghajdukevych, K. A. (2011). *Moraljno-estetychni cinnosti v dukhovnij kuljturi suchasnoji ukrajinsjkoji molodoji sim'ji* (Avtoref. dys. kand. kuljturologhiji). [Moral and aesthetic values in the spiritual culture of a modern Ukrainian young family] (Thesis for a Degree Candidate of cultural studies). Kyjiv, Ukrajina: Kyjiv. nac. un-t kuljtury i mystectv [in Ukrainian].

7. Gholovenjko, V. A. (1997). *Ukrajinsjkyj molodizhnyj rukh u XX stolitti (istoryko-politologhichnyj analiz osnovnykh periodiv)* [The Ukrainian youth movement in the 20th century (historical and political analysis of the main periods)]. Kyjiv: A.L.D. [in Ukrainian].
8. Dolghaja, N. V. (2006). *Vykhovannja dukhovnosti starshoklasnykiv zasobamy molodizhnoji muzychnoji subkultury* (Avtoref. dys. kand. ped. nauk). [Education of spirituality of high school students by means of youth musical subculture] (Thesis for a Degree Candidate of Pedagogical Sciences). Kherson, Ukraїna: Kherson. derzh. un-t [in Ukrainian].
9. *Encyklopedija dlja fakhivciv socialjnoji sfery*. (2013) – 2-ghe vydannja (I. D. Zvjerjeva ta in., Red.) [Encyclopedia for specialists in the social sphere]. Kyjiv, Simferopolj: Universum [in Ukrainian].
10. *Jevropejsjka socialjna khartija (pereghljanuta): Khartija Rady Jevropy vid 03.05.1996.* [European social charter (revised): Charter of the Council of Europe dated 03.05.1996.] https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062
11. Zakon Ukraїny “Pro spryjannja socialjnomu stanovlennju ta rozvytku molodi v Ukraїni”. (1993). [Law of Ukraine "On promoting the social formation and development of youth in Ukraine"] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2998-12#Text>
12. Kanavecj, M. V. (2009). *Vplyv molodizhnoho rukhu na formuvannja ta realizaciju derzhavnoji polityky Ukraїny* (Avtoref. dys. kand. nauk z derzhavnogho upravlinnja). [The influence of the youth movement on the formation and implementation of the state policy of Ukraine] (Thesis for a Degree Candidate of State Administration). Kyjiv, Ukraїna: Nac. akad. derzhav. upravlinnja pry prezidentovi Ukraїny [in Ukrainian].
13. Kornijevs'kyj, O. A., & Jakushyk, V. M. (1997). *Molodizhnyj rukh ta politychni ob'jednannja v suchasnij Ukraїni : monoghrafija* [Youth movement and political associations in modern Ukraine: monograph]. Kyjiv: Kyjivske bratstvo [in Ukrainian].
14. Lysenko, Ju. O. (2015). Vzajemodija subkultur u kulturi suspiljstva [Interaction of subcultures in the culture of society]. *Zbirnyk nauk. pracj «Pedagoghika ta psykholohija», 48*, 109–118.
15. Orlenko, M. V. (2015). *Instytucionalizacija molodizhnykh ghromadsjkykh orghanizacij u suchasnomu politychnomu procesi Ukraїny* (Dys. kand. politychnykh nauk). [Institutionalization of youth civic organizations in the modern political process of Ukraine] (Thesis for a Degree Candidate of Political Sciences). Mykolajiv, Ukraїna: Chornomors'kyj derzh. univer. im. P. Moghyly [in Ukrainian].
16. Ploskyj, K. V. (2009). *Molodizhnyj ghromads'kyj rukh jak chynnyk derzhavotvorennja v Ukraїni* (Avtoref. dys. kand. nauk z derzhavnogho upravlinnja). [Youth public movement as a factor of state formation in Ukraine] (Thesis for a Degree Candidate of State Administration). Kyjiv, Ukraїna: Nac. akad. derzhav. upravlinnja pry prezidentovi Ukraїny [in Ukrainian].
17. Polishhuk, Ju. J. (2006). *Socialjno-pedagoghichna dijalnistj suchasnykh ghromadsjkykh molodizhnykh ob'jednanj v Ukraїni* (Dys. d-ra ped. nauk). [Socio-pedagogical activity of modern public youth associations in Ukraine] (Thesis for a Degree Doctor of Pedagogical Sciences). Lughans'k, Ukraїna: DZ “Lughan. nac. un-t im. T. Gh. Shevchenka” [in Ukrainian].
18. Pro zaghaljni zasady derzhavnoji molodizhnoji polityky v Ukraїni (2021): Verkhovna Rada Ukraїny; Deklaracija [On the general principles of state youth policy in Ukraine: Verkhovna Rada of Ukraine; Declaration https://ips.ligazakon.net/document/view/t285900?an=2&ed=2021_04_27
19. Pro spryjannja socialjnomu stanovlennju ta rozvytku molodi v Ukraїni : Proekt koncepciji rozvytku osvity Ukraїny na period 2015–2025 rokiv [On promoting the social formation and development of youth in Ukraine: Draft concept of the development of education in Ukraine for the period 2015–2025] <http://www.mon.gov.ua/ua/prviddil/1312/1390288033/141467279/>
20. Tymokhov, O. V. (2015). Panoramne myslennja, jak dijevyj instrument u formuvanni novitnykh sociokuljturnykh koncetiv [Panoramic thinking as an effective tool in the formation of the latest socio-cultural concepts]. *Scientific Journal «ScienceRise», 12/1(17)*, 86–90 [in Ukrainian].

21. Tjurmenko, I. I. (2010). *Kuljturologhija: teorija i istorija kuljтуры: navchaljnyj posibnyk*. [Culturology: theory and history of culture: study guide]. Kyjiv: Centr uchbovoji literatury, 2010 [in Ukrainian].
22. Chervinsjka, I. O. (2015). Rolj shkoly jak suchasnogho sociokuljturnogho centru u formuvanni pidrostajuchoji osobystosti [The role of the school as a modern socio-cultural center in the formation of a growing personality]. *Ghirsjka shkola ukrajinsjkykh Karpat, 12-13*, 172–176 [in Ukrainian].
23. Cherkashyna, T. O. (2016). *Funkcionuvannja molodizhnykh rukhiv ta orghanizacij v umovakh suchasnogho ukrajinsjkogho suspiljstva (na prykladi Khersonsjkoji oblasti)* (Dys. kand. sociol. nauk). [The functioning of youth movements and organizations in the conditions of modern Ukrainian society (on the example of the Kherson region)] (Thesis for a Degree Candidate of Sociological Sciences). Kharkiv, Ukraїna: Kharkivs'kyj nac. univer. im. V. N. Karazina [in Ukrainian].
24. Chopej, V. S. (2010). *Sociologhichnyj portret suchasnogho studenta: osnovni tendenciji rozvytku* (Avtoref. dys. kand. sociol. nauk). [Sociological portrait of a modern student: main development trends] (Thesis for a Degree Candidate of Sociological Sciences). Kyjiv, Ukraїna: Nac. ped. un-t im. M. P. Draghomanova [in Ukrainian].
25. Shymanovs'kyj, M. M. (2014). Strejdzhery – subkuljtura zdorovogho sposobu zhyttja [Strangers are a subculture of a healthy lifestyle]. *Imidzh suchasnogho pedagogha*, 8, 61–64 [in Ukrainian].

Матеріали надійшли до редакції
16.12.2022 р.